

Інформаційний бюлетень з практики Суду № 102

Листопад 2007

Galstyan проти Вірменії - 26986/03

Рішення від 15.11.2007 [Секція III]

Стаття 6

Стаття 6-3-b

Необхідні можливості

Необхідний час

Надання заявнику лише кількох годин для підготовки свого захисту, без контактів із зовнішнім світом: *порушення*

Стаття 11

Стаття 11-1

Свобода мирних зібрань

Адміністративний арешт, застосований до учасника мирної маніфестації: *порушення*

Стаття 2 Протоколу № 7

Відсутність права на зрозумілий і доступний спосіб оскарження рішення про застосування адміністративного арешту: *порушення*

Факти: У квітні 2003 року заявника, коли він повертався додому після участі у акції протесту проти уряду і результатів виборів Президента, до якої було залучено приблизно 30 000 осіб (переважно жінок), було заарештовано за «перешкоджання руху транспорту і антигромадську поведінку під час акції протесту» і доставлено до відділку поліції для допиту. Він стверджував, що, як і більшість присутніх чоловіків, не брав участі у маніфестації, пояснював, що чоловіки були присутні тільки для підтримки, захисту жінок і запобігання виявам агресії. У відділку поліції заявника звинуватили у «дрібному хуліганстві». Він підписав складений поліцією протокол, у якому зазначалось, що йому повідомили про його права і додавалось: «Я відмовляюсь від допомоги адвоката». В Суді заявник стверджував, що спочатку він відмовлявся підписати цей протокол і просив про допомогу захисника, але його утримували у відділку поліції протягом п'яти з половиною годин, а поліцейські весь час тиснули на нього, аби він підписав протокол і відмовився від допомоги захисника. Того ж дня об 11 годині його доставили до суду. Після короткого засідання суддя засудив його до трьох діб адміністративного арешту за «перешкоджання руху транспорту» і «порушення тиші». Заявник стверджує, а Уряд цього однозначно не оспорував, що протокол судового засідання було складено вже після його завершення, і що насправді судовий розгляд відбувався за відсутності секретаря, а протокол не вівся. Як стверджує заявник, судове засідання тривало приблизно п'ять хвилин у кабінеті судді, де були присутні тільки сам суддя і заявник

(у супроводі поліцейського). Уряд заперечує це твердження заявника. Відповідно до протоколу судового засідання, воно було відкритим, за участю судді, секретаря і заявника; заявника утримували у відділку поліції тільки дві години і доставили до суду о 19 год. 30 хв.; поліція пояснила йому, що він має право на допомогу захисника, а заявник з власної волі підписав протокол, не додавши зауважень. Після цього заявник звернувся до місцевої громадської правозахисної організації і поскаржився, що поліцейські переконали його підписати цей документ, де уточнювалось, що він відмовився від допомоги захисника. Ця НУО просила про відкриття кримінального провадження проти згаданих поліцейських і судді, але прокурор залишив її заяву без задоволення.

Право: Стаття 6 § 1 – Те, що єдиним доказом, долученим до адміністративної справи, було свідчення поліцейського, який заарештував заявника, саме по собі не суперечить статті 6, якщо заявник міг, навіть під час дуже короткого судового засідання, висловитись на захист своєї позиції. Хоча нікого з поліцейських, які здійснювали арешт заявника, не було викликано до суду для надання свідчень, проте він не подавав клопотання про їх допит. Щодо тверджень заявника про те, що суддя суду першої інстанції був політично упередженим, оскільки час довкола президентських виборів 2003 року був позначений збільшенням політичної напруги, проте на підставі тільки цього міркування не можна зробити висновок, що суддя суду першої інстанції мав власні політичні упередження. Також немає достатніх доказів, які дозволили б дійти висновку, що згадане судове засідання не було відкритим, оскільки заявник на підтвердження своєї скарги навів тільки час і стверджуване місце проведення: *відсутність порушення*.

Стаття 6 § 3 b) – Лише той факт, що заявник підписав документ, у якому вказувалось, що він не просить про надання захисника, не означає, що він сам не потребував часу і необхідних можливостей для належної підготовки до судового розгляду. Окрім того, той факт, що протягом дуже короткого проміжку часу, що передував судовому засіданню, заявник не подавав такого клопотання, не обов'язково означає, що він не потребував більше часу і належних умов, аби мати можливість оцінити висунуте проти нього обвинувачення і обміркувати спосіб, у який захищатиме себе. Ніщо не вказує на те, що рішення підписати адміністративний протокол означало щось інше, ніж підтвердження того, що він ознайомився із документом і йому було повідомлено про його права і висунуте проти нього обвинувачення. Сторони суперечать одна одній щодо точної тривалості часу, який сплинув між арештом і судовим засіданням, але зрозуміло, що цей час тривав лише кілька годин. Протягом цього часу заявника або перевозили до суду, або утримували у відділку поліції без контактів із зовнішнім світом. Окрім того, під час нетривалого перебування у відділку поліції його допитали і обшукали. Суд сумнівається у тому, що обставини, за яких відбувався судовий розгляд справи заявника, дозволяли йому ознайомитись у належних умовах із висунутими проти нього обвинуваченнями і доказами вини, а також правильно оцінити їх і сформуувати правову стратегію свого захисту: *порушення*.

Стаття 6 § 3 c) – Із сукупності наданих Суду доказів слідує, що заявник однозначно відмовився від свого права на допомогу захисника як перед судовим засіданням, так і під час судового розгляду. Жоден з доказів не підтверджує твердження заявника про те, що поліцейські тиснули на нього, аби він відмовився від допомоги захисника. Оскільки заявника обвинувачували у дрібному правопорушенні і максимальне покарання не перевищувало п'ятнадцяти діб арешту, тому обов'язковий юридичний захист не був необхідним для забезпечення інтересів правосуддя: *відсутність порушення*.

Стаття 11 – Втручання у право заявника на свободу зібрання було передбачене законом і переслідувало законну мету – захист правопорядку. Щодо питання про те, чи цей захід був необхідним у демократичному суспільстві, Суд нагадує, що свобода

участі у мирних зібраннях є настільки важливою, що особу не можна карати навіть найлегшим дисциплінарним покаранням за участь у незабороненій маніфестації, якщо під час цього зібрання вона не вчинила жодного протиправного діяння. Однак заявника було покарано трьома днями позбавлення свободи за «перешкодження руху транспорту» і «порушення тиші». Зі звіту поліції слідує, що вулиця, на якій відбувалась маніфестація, була перекрита, а Уряд не заперечує, що рух транспорту був припинений поліцією до початку маніфестації. Влада не намагалась також розігнати мітинг через незаконне перешкодження дорожньому руху. Тому «перешкодження руху транспорту», у якому заявника було визнано винним, було нічим іншим, як фізичною присутністю на вуличній маніфестації, для якої автомобільний рух був уже перекритий. Щодо ніби-то скоєного ним «порушення тиші», то ніщо не вказує на те, що це були непристойні вигуки або заклики до насилля, і важко уявити, що велика політична маніфестація, під час якої учасники висловлюють свої погляди, не супроводжується певним шумом. Відповідно, заявника було покарано виключно за присутність і активність під час згаданої маніфестації: *порушення*.

Стаття 2 Протоколу № 7 – Передбачена внутрішнім правом процедура перегляду рішення не гарантувала права на зрозуміле і доступне апеляційне оскарження, її умови не були чітко визначені, не було встановлено її строки, а практичне застосування не було послідовним: *порушення*.

(Ця справа була першою у низці заяв щодо притягнення до адміністративної відповідальності за участь у маніфестаціях або за інші дрібні правопорушення у Вірменії.)